

Policy Brief

Sepsiszentgyörgy közpolitikai jelentés – Egy oktatási reflexív közpolitikai javaslat közös alkotásának folyamata Sepsiszentgyörgyön, Romániában

Bevezetés

Ez a közpolitikai jelentés az Uplift projektben megvalósult sepsiszentgyörgyi kutatás legfontosabb eredményeit és azok alkalmazhatóságát tartalmazza. Kitér azokra a javaslatokra, amelyek Sepsiszentgyörgy önkormányzata, a városi és megyei szintű oktatási intézmények, különböző érdekcsoportok, a 16 és 25 év közötti sérülékeny fiatalok, valamint egyéb szervezetek számára hasznosak lehetnek az oktatási közpolitikák kidolgozása alkalmával. A jelentés különös hangsúlyt fektet a sérülékeny gyermekek minőségi oktatáshoz való hozzáféréseinek kérdésére.

A romániai oktatási- és jóléti rendszer legfőbb strukturális problémája, hogy hiányzik mögüle egy pontosan megfogalmazott vízió - különösen, amikor a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi inklúziójáról vagy rendszerben való tartásáról van szó. Ezt a hiányt tovább súlyosbítja az a tény, hogy a román közigazgatási rendszer aránytalanul központosított, amelynek következtében az állami intézmények minden szinten a központi döntéshozatali szervektől függenek, amelyek, viszont, nem tudnak elég érzékenyek lenni a lokális problémákra és helyzetekre. A döntéshozatali folyamat hierarchikus, fentről lefelé szerveződik és egy túl bürokratizált működésmódra alapszik, amely túlzóan ellenőrző és büntető intézkedések révén működik¹. Ez a dinamika azt eredményezi, hogy a helyi döntéshozóknak gyakran nincs elég hatalmuk vagy szabadságuk (esetleg energiájuk), hogy alternatív, helyi szintű megoldásokat keressenek rendszerszintű gondokra.

Amíg a romániai közoktatás szervezési elve az, hogy egyenlő esélyt biztosítson minden egyes gyermeknek, függetlenül azok szocio-kulturális és gazdasági háttérétől, addig az intézmények működése tulajdonképpen erősíti a szegregációt, mélyíti a társadalmi szakadékokat, és ennek a folyamatnak az eredményét már az általános iskola végén érezni lehet. Rurális és urbánus összehasonlításban a szakadék ennél is mélyebb².

Az Uplift projekt sepsiszentgyörgyi kutatása az oktatás területén hasonló eredményeket hozott, mint a közös közpolitika alkotási folyamatban résztvevő intézményes csoport és fiatalok csoportjának munkája.

A mindkét csoport által észlelt közös elemek a következők voltak:

- a biztonságérzet hiánya az oktatási rendszerben résztvevők számára (zaklatástól a nem kielégítő tanár-diák kapcsolatig),
- bizonytalanság, a stabilitás hiánya (a törvények és szabályok kiszámíthatatlansága, módszertan hiánya, szakmai személyzet hiánya),
- szigorú és rugalmatlan keretek, amelyek között az iskoláknak működniük kell,
- a kreativitás és rugalmasság visszaszorítása az oktatási tevékenységben,
- konszolidált partneri kapcsolat hiánya a gyermek oktatásában résztvevő közvetlen felek között (iskola, szülő, gyermek), és
- a szakképzett munkaerő hiánya az oktatás minden szintjén, valamint egy általános tehetetlenség érzése a váratlan szituációkkal szemben.

Míg a helyi közpolitika alkotóinak kevés eszköze marad az országos közoktatási rendszer befolyásolására, arra mégis van hatalmuk, hogy az oktatásban érintett felekkel közösen (iskolák, civil szervezetek, szociális szolgáltatók, képző intézetek stb.) olyan helyi politikákat és akciókat kezdeményezzenek, amelyek a társadalmi egyenlőtlenségek leküzdését célozzak a gyermekek között, valamint amelyek a minőségi oktatáshoz való hozzáférés esélyét növelik minden sepsiszentgyörgyi gyermek számára.

Annak érdekében, hogy ezeket a problémákat egy reflexív, közös alkotási folyamaton keresztül közelítsük meg, szükséges, hogy az érintett fiatalok megkapják a megfelelő támogatást ahhoz, hogy a mindennapi tapasztalataikat és az azokhoz kapcsolódó javaslatokat koherens és fenntartható formában tudják megfogalmazni. Hasonlóképpen, az intézményes aktoroknak abban van szükségük támogatásra, hogy megértsék, miként tudja az ő elsődleges célcsoportjuk (gyerekek és fiatalok) a közpolitikai alkotási és döntéshozatali folyamatot alakítani és pozitívan befolyásolni.

A következőkben bemutatott következtetések és javaslatok a folyamatban résztvevő intézmények, civil szervezetek, szociális szolgáltatók, megyei és helyi szintű állami intézmények képviselői, kutatók, munkaerő ügynökség, valamint a 16-25 év közötti sérülékeny fiatalok tapasztalataiból, kutatásaiból, javaslataiból állnak össze.

A felsorolt érintettek három különböző munkafázisban vettek részt az Uplift projekten belül:

- A Sepsi Városi Jelentés elkészítésében, amely egy mezoszintű elemzése a helyi fejlesztéseknek, kihívásoknak és lehetőségeknek a foglalkoztatottság, oktatás és lakhatás kérdésében.
- Esettanulmány jelentés elkészítésében, amely egy mikro szintű kvalitatív kutatás eredményeit tartalmazza 40, sepsiszentgyörgyi kirekesztett közösségben élő személlyel készített mélyinterjú alapján.
- Egy közös politika-alkotási folyamat modellezése két érdekcsoporttal (intézményes és sérülékeny fiatalok), amelynek az volt a célja, hogy a különféle háttérrel rendelkező gyermekek minőségi oktatáshoz való hozzáféréseinek akadályait ismerje fel.

Fontos megjegyezni, hogy a munkafolyamatok célcsoportjai különbözőek voltak: az interjúk a sepsiszentgyörgyi kirekesztett városi övezetek lakóival készültek, míg azok a fiatalok, akik a közös alkotási folyamatban vettek részt, kevésbé hátrányos csoportba tartoznak. A mi közpolitikai javaslattételünk mindkét munkafázis tapasztalataira alapszik. A Jelentés konkrét eseteket is tárgyal a közös alkotási folyamatra vonatkozóan egy olyan kontextusban, ahol a sem a közpolitika alkotásnak, sem a részvételi folyamatoknak nincsen hagyománya.

Az UPLIFT projekt

Hogyan élnek meg és alkalmazkodnak a fiatalok az egyenlőtlenséghez? Az UPLIFT projekt célja megérteni a kapcsolódó mintákat és irányzatokat, különös tekintettel a lakhatás, oktatás és foglalkoztatottság kérdéseire 16 európai urbánus környezetben. A projektben résztvevő partnerek, az érintett fiatalokkal és azok közösségeivel együtt, szintén részt vesznek egy közös alkotási folyamatban, amelynek a végén olyan eszközöket dolgoznak ki, amely biztosítja a fiatalok bevonását az közpolitikák kidolgozásába, megvalósításába és nyomonkövetésébe annak érdekében, hogy csökkentsék az egyenlőtlenséget. Ennek a részvételi folyamatnak a modellezése 4 projekthelyszínen valósul meg: Amszterdamban, Tallinban, Barakaldoban és Sepsiszentgyörgyön. A részvételen alapuló, közös politika-alkotási folyamaton keresztül az UPLIFT célja egy új, fenntartható, részvételi politika-alkotási folyamat létrejötte, amelyben a fiatalok aktív szerepet vállalnak olyan politikák kidolgozásában, amelyek az ő életükre közvetlen hatással vannak.

[OLVASS TOVÁBB](#)

Kulcseredmények Sepsiszentgyörgyön

A hiteles és megbízható adatok gyűjtése nagy kihívás³. Még ott is, ahol az oktatási adatgyűjtés létezik országos szinten, az adatok nem megfelelőek arra, hogy az iskolai részvételt, korai iskolaelhagyást vagy a beiskolázás állapotát nyomon lehessen követni. Helyi szinten nem létezik adatgyűjtés, a megyei szintű adatok pedig nem tartalmaznak elég információt ahhoz, hogy aktuális trendeket lehessen belőlük meghatározni, különös tekintettel a hátrányos helyzetű csoportok oktatáshoz való hozzáféréseire vonatkozóan. Az oktatási rendszerből származó elérhető információ hiánya azt eredményezi, hogy nincs elég forrás az érzékeny, kategóriánként lebontott adatok ellenőrzésére, ez pedig azt jelenti, hogy a helyi döntéshozóknak nincs a birtokukban elég információ, amely közpolitikai döntések előkészítéséhez lenne szükséges.

Romániában, helyi szinten, a közigazgatásnak kevés vagy semmi hatalmuk nincsen közpolitikai stratégiai döntéseket hozni. Egy erősen központosított államigazgatásnak legalább két fontos következménye van hosszú távon: a helyi döntéshozók az országos politikák végrehajtói lesznek, ami a kreatív gondolkodást és az alternatív megközelítéseket gátolja. Ennek egyenes következménye az elköteleződés hiánya (lassú kopása) vagy a tehetetlenség és képtelenség érzése még olyankor is, amikor a törvény engedne helyi módosításokat a végrehajtásban.

Az országos oktatási rendszer támogatja a szegregációt és a kirekesztést annak ellenére, hogy létezik törvény, amely ezt tiltaná. Az egyenlőtlenségek már a beiskolázásnál elkezdődnek. Habár az iskolai körzetek kialakítása pont azért történt meg, hogy megakadályozza az elit kimenekülését a "szegény" iskolákból, a lakhatás területén uralkodó egyenlőtlenségek automatikusan vezetnek az oktatási egyenlőtlenségekhez. Az iskolákat összesen egyetlen szempont szerint ítélik meg: a tanulók eredményei alapján az életüket meghatározó két legfontosabb vizsga során: a nyolcadik osztályos értékelés (14 év körül) és a tizenkettedik osztályos értékelés (18 év körül) végén. Ez a típusú értékelési rendszer további fura gyakorlatokhoz vezet, mint például a nevelés-oktatás aktusának átalakulása kiképző tanítássá a vizsga éveiben, akár más tárgyak rovására is. Szülők nem hivatalos beszámolóik alapján az sem meglepő, amikor egy tanár megbuktatja a gyengébben teljesítő, végzős diákját csak azért, hogy az eredményei ne rontsák majd az iskola átlagát az országos szintfelmérőn. Ezáltal, tulajdonképpen, megszüntetik a diák vizsgán való részvételének a lehetőségét.

Továbbá, Sepsiszentgyörgyön "köztudott", hogy melyek a "jó iskolák" és melyek a "rossz iskolák". Alacsony társadalmi státuszú családok gyermekei jellemzően a "rossz iskolákba" tömörülnek.⁴ A tanulók esélye, hogy megtörjék ezt az ördögi kört, és magasabban értékelt iskolákba járjanak, drasztikusan csökken minden, iskolában eltöltött évvel, ugyanakkor, viszont, a magasan kvalifikált iskolák részéről sem meglepő gyakorlat, hogy a problémásabb, rosszul teljesítő tanulókat gyengébb eredményeket produkáló iskolába küldik, ahol sokkal nagyobb a korai iskolaelhagyás veszélye. A közös alkotási folyamat, és különösen a fiatalok érdekcsoportjával való műhelymunkák (27 találkozó) eredményei azt mutatják, hogy "rossz iskolába" járni gyakran egyfajta megbélyegzéssel ér fel mint a diák, mint a tanár számára.

A fiatalok több lehetőségre vágnak, mint amennyi adatik nekik. Jelentős anyagi, érzelmi és szellemi szülői támogatás nélkül a legtöbb romániai gyermek nem tudna megbirkózni az iskolai követelményekkel. Ennek a típusú bátorításnak a hiányában az iskolai támogatás meghatározóvá tud válni, hiszen enélkül gyakorlatilag minden esélye elveszik egy gyermeknek, hogy minőségi oktatáshoz jusson hozzá. Kamaszkoruk környékére a legtöbb fiatal tudatában lesz annak a különbségnek, ami őt a kiváltságosabb sorsú társaitól elválasztja, így az interakciókkal szemben is elutasítóbbá válnak attól való félelmükben, hogy nem "elegek". A közös alkotásban részt vevő fiatalok közül sokan érezték igazságtalannak ezt a helyzetet.

Az iskolák túl vannak terhelve adminisztratív feladatokkal és a zsúfolt tantervvel. Ugyanakkor, hiány van oktatási szakemberekből, a mentoring tevékenységből, elérhető szociális szolgáltatásból és oktatási segítségnyújtásból. Amint azt fentebb is említettük, a két érdekcsoport tapasztalata közös volt a következő pontokban:

- Nagyon szigorú és rugalmatlan működési keret,
- A kreativitásnak és rugalmas tanításnak helyet nem adó rendszer,
- Instabilitás és bizonytalanság, a módszertanok hiánya vagy változékonysága miatt. 1989 decembere és 2023 februárja között 32 oktatási minisztere volt az országnak, köztük olyanok is, akik 3-6 hónapig töltötték be a tisztséget. 2011 és 2020 között az Országos Oktatási Törvény 114 módosításon esett át.
- Az oktatásban közvetlenül érintett felek közötti konszolidált partnerség hiánya (iskola, diák, szülő),
- Az oktatás minden szintjén érezhető a képesítéssel rendelkező szakemberek hiánya, ami egy általános tehetlenség érzetet eredményez a váratlan szituációkkal szemben. Az országos tanügyi rendszer kontextusában "váratlan helyzetnek" számít majdnem minden, ami a megszokottól eltérő. Ahogyan a Sepsí Városi jelentés is (12. old.) jelzi, létezik törvény, amely tiltja a speciális nevelési igényű iskolába való beiratását a gyerekeknek olyan kritériumokra hivatkozva, mint faj, etnikai származás, nemzetiség, nyelv, vallás vagy hátrányos helyzetű csoporthoz való tartozás. Az intézményes csoporttal való munka során, viszont, az derült ki, hogy a sepsiszentgyörgyi speciális iskola nem csak a valóban különleges nevelést igénylő gyermekek iskolája, hanem mindazoké, akikkel a többi iskolában nem tudtak mit kezdeni. Annak ellenére, hogy létezik módszertan az olyan esetek kezelésére, mint például diszgráfia, diszlexia, viselkedészavar, családon belüli erőszak vagy elhanyagolás esete, a legtöbb iskolának nincs megfelelő mennyiségű felkészült szakembere, hogy ezeket a módszereket kövesse, esetenként nem is tudnak róla, mi lenne a helyes eljárás.
- Biztonságérzet hiánya a fiatalok körében az oktatási rendszeren belül. A tanár-diák viszonyt legtöbbször egyoldalúnak élik meg, ahol az egyetlen cél a megfelelő mennyiségű információhalmaz átadása, a diákok egyéni fejlődésére vagy igényeire való tekintet nélkül (pl. diszgráfia, diszlexia, erőszakos családi háttér stb.)

A romániai munkaerő piaci adatok ellentmondásos jelentést hordoznak mint helyi, mint országos szinten.

Míg a munkaadók arról számolnak be, hogy nem találnak munkavállalókat, addig a munkavállalók a munkahely találás nehézségeiről beszélnek. Statisztikai adatok mutatják, hogy a munkanélküliségi ráta viszonylag alacsony a városban, viszont a dolgozói szegénység relatív magas. Ez az állapot első sorban a 18-24 év közötti fiatalokat érinti, mintegy 11,4%-os munkanélküliségi aránnyal. A kutatásunk direkt kapcsolatot állapít meg az iskolai végzettség és a munkahelyi elhelyezkedés perspektívája között. Egyrészt, a kötelező 8 osztályos végzettség nélkül szinte lehetetlen munkahelyet találni, másrészt, pedig, a szakoktatásban elérhető tanítás nem készíti fel megfelelőképpen a diákokat az azonnali alkalmazásra az oktatásból való kikerülés után. Alacsony jövedelmű családok (különösen a minimális alapjövedelem kedvezményezettjei) esetében sokkal valószínűbb, hogy be nem jelentett mezőgazdasági, takarítói, építőipari állást vállalnak (napszámban leginkább).

A lakhatási kilátások és a lakhatással kapcsolatos problémák jelentik a fiatalok legnagyobb félelmét a jövőre nézve. A hozzáférhető vagy állami tulajdonban lévő (szociális vagy támogatott állami) lakások hiánya kiszolgáltatja a (sérülékeny) fiatalokat a piac irreálisan magas árainak. Annak érdekében, hogy az elérhető lakhatási lehetőségek hiányát kivédjék, jellemző Romániára, hogy két-három generáció lakik ugyanabban a lakrészben. 2018-as kutatás eredményei azt mutatják, hogy a fiatalok 40%-a lakik a szüleivel együtt, és a kilátásuk saját tulajdonú lakásra nagyon alacsony⁵.

2018-ban Romániában mérték a szegénységnek kockázatának való kitettség legmagasabb arányát Európában (a nem EU tagállamokat is beleértve). Habár az országos statisztikai arányok borúsak, és általában, Romániában a közvélekedés szerint "túl sok pénzt költenek szociális juttatásokra", a román GDP-nek alig 15%-a van a szociális ellátásra fordítva. (referencia év 2018)⁶. Ugyanebben az évben az EU-s átlag 27% volt (Eurostat). A sepsiszentgyörgyi szegénységi arányról nincsen hivatalos statisztikai adat. Míg a közvélekedés szerint a szegénység az ember önhibájából következik be, addig a társadalmi egyenlőtlenség is tovább mélyül. Statisztikai szempontból nézve, Romániában nagyon vékony a középréteg, hiszen a lakosság nagy része alacsony életszínvonalon él. Sepsiszentgyörgyön a szociális ellátó rendszer valamivel sokszínűbb, mint az országos átlag, és jobban is meg van szervezve: ez főként a helyi hatóság nyitottságának köszönhető a szolgáltatást nyújtó civil szervezetekkel való együttműködés felé.

Az UPLIFT keretében elvégzett kutatások, a közös politika-alkotási folyamattal együtt a következő területeket azonosították be, mint lehetséges beavatkozási területek:

- **Város szintű infrastrukturális beruházási program indítása/folytatása az oktatási intézmények számára azzal a céllal, hogy a köztük lévő különbséget csökkentsék.** Habár minden UPLIFT projektben érintett csoport (Suppedito, Sepsis HACs, intézményes csoport, fiatalok csoportja) egyetért abban, hogy az igazi változás akkor fog bekövetkezni, amikor létrejön egy kötelező minőségi minimum (az oktatás minőségére, infrastruktúrára és a tanításszervezésre vonatkozóan), amely egységesen érvényes lesz az összes oktatási intézményre, az is nyilvánvaló, hogy egyenlő technikai ellátottsággal kell rendelkezzen minden iskola a városban. Eképp, minden sepsiszentgyörgyi gyermek ugyanolyan körülmények között tanulhat és készülhet fel az életét eldöntő 8. osztályos vizsgára, amely meghatározza majd, hogy hol folytatja a tanulmányait.
- **Támogatási rendszer kidolgozása oktatók számára, hogy minőségi oktatást nyújthassanak.** Releváns és az igényeknek megfelelő képzési programot, pályakezdő tanárok számára mentorprogramot, valamint ösztöndíj rendszert ajánlott kialakítani pedagógusok számára, különös tekintettel olyan képzési témákra, mint konfliktus menedzsment, inkluzív oktatásszervezés, csoportdinamika és iskolai bántalmazás. Tudományos alapokon nyugvó kutatásokat kell helyi szinten végezni, hogy hiteles adatokat gyűjtsünk a helyi tanügyi rendszer realitásáról és az erről való percepcióról annak érdekében, hogy a legmegfelelőbb megoldásokat lehessen nyújtani az oktatás direkt hasznélvezőinek (gyerekek és tanárok). Egy másik megoldás lehet az iskolák és civil szervezetek együttműködésének megerősítése annak érdekében, hogy a kiegészítő iskolai szolgáltatások egy részét átvállalják ezek a szervezetek.
- **Résztvételi döntéshozatali folyamatok kialakításának támogatása az iskolákban a diákok bevonása által.** A gyerekek nagy része 13-14 éves korukra már elég pontosan érti és felméri azokat a körülményeket, amelyek között a napjának nagyobbik részét tölti. Ugyanakkor, ebben a korban már vannak kérdéseik, véleményük és meglátásaik arra vonatkozóan, hogy az iskolaszervezés hogyan lehetne figyelmesebb az ő szempontjaikra, annak érdekében, hogy a környezet jobban támogassa a tanulási folyamatot. Fontos a támogatói és demokratikus környezet kialakítása az iskolákban, hiszen csak így lehet résztvételi döntéshozatali folyamatokat beindítani azokon a területeken, ahol a diákok meglátásai hozzáadott értéket képviselnek, és ahol az iskoláknak van lehetőségük önállóan dönteni az országos politikák megvalósításáról. Egy ilyen kezdeményezés egy kölcsönösen jótékony fejlesztésnek az alapjait jelentheti.
- **Egy erős diákközösség kialakításának támogatása** olyan közösségi és kulturális, ifjúsági események révén, amelyek a kapcsolódásra adnak teret és lehetőséget. A társak közötti kapcsolat életbevágó lehet, különösen kamaszkorban, és nagymértékben hozzájárulhat az iskolai jelenlét növeléséhez.⁷ Ezeket a tevékenységeket kezdeményezheti az iskola (tanárok és diákok közössége), de civil szervezeti támogatást is be lehet vonni.
- **Az iskolák minőségéről szóló közbeszéd megváltoztatása.** Szükséges egy olyan kommunikációs kampány elindítása, amely minden iskola egyéni előnyeire fekteti a hangsúlyt függetlenül a nyolcadikos országos felmérés vagy az érettségi jegyek eredményétől. A kampány célja az, hogy az oktatás összetettségére hívja fel a figyelmet és arra, hogy egy iskola minősége sokkal több mindentől függ, mint két vizsga átlagától. Kerekasztal beszélgetések és konzultációk révén a közbeszédben kialakult meggyőződéseket kell leépíteni a "jó" és "rossz" iskolákkal szemben. Ez, hosszú távon, az oktatási deszegregáció megvalósulásához vezethet Sepsiszentgyörgyön.

Egyéb közpolitikák alakításának együttműködési formái

Semmilyen stratégiát nem lehet légüres térben tervezni, tekintet nélkül azokra a közpolitikákra és környezetre, amelyek a fiatalok életét befolyásolják, meghatározzák. Az oktatási, ifjúsági, kulturális, sport, lakhatási, foglalkoztatottsági fejlesztési tervek mind figyelembe kell vegyék a mai fiatalok jövőre vonatkozó vízióit.

A fiatalok hangját meg kell erősíteni Sepsiszentgyörgyön, különösen, hogy létezik egy valós és hangos igény a fiatalok részéről, hogy kellő bátorsággal és támogatással rendelkezzenek ahhoz, hogy képesek legyenek kiállni az elképzeléseikért, hogy komolyan legyenek véve a döntéshozó szervek által. A sepsiszentgyörgyi közös politika-alkotási folyamat azt mutatta meg, hogy ez a két csoport ritkán működik együtt, ezért az együttműködés és elhivatottság kultúráját kell tovább építeni és erősíteni.

Sepsiszentgyörgy önkormányzata nyitottsága és érdeklődése az együttműködés támogatásának irányában tetten érhető a különböző, ezirányú kezdeményezései révén. Ugyanakkor, a fiatalok meghallgatása, komolyan vétele, bevonása a döntéshozatali folyamatokban ki kell lépjen az egyszeri projektek szintjéről és a közpolitika alkotás részévé kell váljon. Hosszú távon, ez a működésmód az egész sepsiszentgyörgyi közösség javát szolgálja.

Ajánlások

- **Hozzáférhető iskola utáni oktatási program kidolgozása**, amely illeszkedik a szülők programjához. Az iskolák egyeztessenek a szülőkkel minden alkalommal, amikor beavatkozásokat terveznek annak érdekében, hogy a családok legsürgetőbb igényeit, valamint a megoldásra fordítható anyagi fedezetet tudják felmérni. A programnak az iskolákon belül kéne működnie, meleg étel és a házi feladatok megoldásához szükséges támogatás biztosításával, ugyanis sok családban az egyik vagy mindkettő kihívásnak számít. Az önkormányzat anyagi támogatásával az iskolák indíthatnak ilyen programot, először a legnagyobb szükségletet szenvedő diákok számára.
- **Támogatói hálózat kialakítása a tanulók számára.** Ahogyan azt az Ifjúsági Tanács (fiatalok csoportja) több ízben is jelezte a saját, nem hivatalos, de 80 társukat megszólaltató felmérés alapján, az egyik legsürgetőbb problémája az iskolai környezethez kapcsolódó ügyek kezelésében elérhető támogatás hiánya volt (pl. bántalmazás, hatalommal való visszaélés, igazságtalanság, pszichológia tanácsadás elérhetetlensége, tanulási nehézségekkel való megküzdés stb.). A támogató környezet hiánya minden szinten érzékelt: tanárokkal, társakkal, szülőkkel szembeni viszonyban. Az iskola, szülők és szociális szolgáltatók közötti szorosabb együttműködés szükséges ahhoz, hogy ennek a problémának a megoldásán lehessen gondolkodni. Lehetséges megoldás az idevágó témákban szakosodott civil szervezetekkel való együttműködés függőség, bántalmazás, erőszak terén, felvilágosító képzések az oktatók, osztályfőnökök számára (hogyan kezeljenek hasonló problémákat, hova forduljanak segítségért), rendszeres szülői értekezletek szervezése.
- **Város szintű önkéntes program kialakítása** főként fiatalok körében, akik központi szerepet játszhatnak a közösségépítésben, kapcsolatok kialakításában különösen hátrányos helyzetű társaikkal (pl. mentorprogram diákok között, kirándulások szervezése stb.). Ez a program segítené a fiatalok hálózatépítését és a kölcsönös megértést, valamint levenne egy kevés terhet az iskolák válláról is.
- **Az oktatás fejlesztésében érdekelt civil szervezetek hálózatának kialakítása.** A Sepszi Városi Jelentés szerint, a sepsiszentgyörgyi civil szféra valamivel sokszínűbb szolgáltatást nyújt, mint az országos átlag. Romániában a civil szervezeteknek hatalmas szerepük van, így Szentgyörgyön is, azáltal, hogy az állami felelősségbe tartozó, de el nem látott feladatokra dolgoznak ki és biztosítanak szolgáltatásokat. Ezért nagy szükség van egy erős civil mozgalomra és hálóra, amely az állami szektor hiányosságait tudja ellensúlyozni. A civil szervezetek olyan feladatokat is elláthatnak, mint pl. családgondozás annak érdekében, hogy hosszabb ideig bent tartsák a gyermeket az oktatásban, iskola utáni programok azok számára, akik nem kapnak otthonról elég támogatást, szociális szolgáltatások, bátorító, támogató tevékenységek kidolgozása fiatalok számára.

A fiatalok gyakorlati bevonása a közpolitikák alkotásába

A közös közpolitikai alkotás egyik alapvetése, hogy a közpolitika akkor tud hatékonyan válaszolni az egyének, háztartások és közösségek valós igényeire, ha a célcsoporttal együtt kerül kialakításra, lebonyolításra és követésre.

Az UPLIFT projekt értelmezésében ez az úgynevezett „reflexív közpolitikai alkotás” (RKA), amely megváltoztatja a közpolitikák formálójának attitűdjét és új képességekkel ruházza fel a hátrányos helyzetű fiatalokat, hogy együtt képesek legyenek változásokat elérni.

A folyamat során a fiatalok magabiztosságra tehetnek szert, és képessé válhatnak a szakpolitikák tervezőivel és lebonyolítóival vitákat lefolytatni. Ezeket az egyeztetéseket olyan közvetítő személyek/szervezetek moderálják, akiknek a segítségével megteremtődik a bizalom légköre és egy közös értelmezési keret.

Az UPLIFT projekt számos segédanyagot készített azért, hogy az RKA-t helyben le lehessen bonyolítani. A folyamat minden lépése megtalálható az angol nyelvű kézikönyvben ([Guidebook on co-creation and reflexive policy making](#)) és a rövid videókat tartalmazó on-line tréningben a [projekt honlapján](#).

A közös közpolitika alkotás egyes lépései

Elköteleződés - A közös közpolitika alkotás egy hosszadalmas folyamat, amely elköteleződést kíván minden szereplőtől, és az arra való igényt, hogy a megszokott hatalmi felállások megkérdőjeleződjenek.

Előkészítés - A célok, szerepek, erőforrások és kapacitások meghatározása.

Fiatalokból álló Bizottság (Youth Board) felállítása - Számos közvetítő szervezet segítségével építve, és bevonódást elősegítő technikákat alkalmazva egy összetételében sokszínű Fiatalokból álló Bizottság létrehozása.

A fókusz kiválasztása - A fiatalok és az intézményi szereplők közösen határozzák meg a legkritikusabbnak, ugyanakkor leginkább átalakíthatónak vélt szakpolitikai területet. A közpolitikai alkotási folyamat fókuszának meghatározása hatással lesz majd magára az alkotási folyamatra is.

A közös alkotási folyamat - A sikeres közös alkotási folyamat záloga a bizalomépítés, a kapacitások és tudás megerősítése kreatív tevékenységek során. A moderáció és facilitáció kulcsfontosságú annak biztosítására, hogy a hatalmi szerepektől függetlenül mindenkinek legyen lehetősége kifejezni a véleményét.

A valóban elérhető változások definiálása - Az alkotási folyamat egy pontján az elképzeléseket ütköztetni kell a realitásokkal, és definiálni kell, hogy valójában mi érhető el a folyamat eredményeképpen.

A közpolitikai döntés megvalósítása - A helyi kontextustól függően erős elköteleződés szükséges a tervezett változtatások megvalósítására.

Értékelés - A közpolitika alkotási folyamatba folyamatos visszacsatolást kell beépíteni, azaz a résztvevőknek és külső szereplőknek értékelnie kell az elérteteket, és ennek megfelelően módosítani a következő lépéseket.

Participatory policy making in action: Sfântu Gheorghe

Románia egyike a legmagasabb korai iskolaelhagyást regisztráló országoknak az Európai Unióban. Annak ellenére, hogy az oktatás 10. osztályig kötelező, az iskoláskorú gyermekek közel egy ötöde hagyja abba a tanulmányait 16 éves kora előtt (Kitchen et al, 2017). A kutatások azt mutatják, hogy a képesség alapú szelekció az általános iskola végén, a középiskolai szakoktatás alacsony megítélésével közösen, valamint a felsőoktatáshoz való alacsony hozzáféréssel együtt jelentik az iskolaelhagyás legfőbb okait ebben a korcsoportban (Fartusnic et al, 2014). 2015-ben a romániai fiatalok (15-24 év) mintegy egy ötöde nem részesült oktatásban, alkalmazásban vagy egyéb képzésben, ezzel az adattal Románia a legmagasabb arányt produkálva e téren az Unió országai között. A 15-34 éves korcsoportból azoknak nagy hányada, akik nem részesültek középiskolai oktatásban, valószínűleg munkanélküliek voltak, 13,5%-ot képviselve azzal a 7%-os aránnyal szemben, amit a felsőoktatásból kimaradó társaiknál mértek (Kitchen et al, 2017). A jövedelmi egyenlőtlenség Romániában a legmagasabb az EU tagállamok között (Eurostat, 2016 in Kitchen et al, 2017).

Annak ellenére, hogy az országos törvénykezés és közpolitikák alapvetően pozitív keretet teremtenek, a helyi intézkedések szintjén nem sikerül egy koherens és stabil helyi közpolitikai intézkedéscsomagot kialakítani az országos politikák megvalósítása érdekében, amelyek a helyi problémákra adnának választ.

A 4-es munkacsomagon belüli beavatkozás fő célja az, hogy megteremtse azt a közpolitikai keretet, amely a sérülékeny fiatalok jobb hozzáférését biztosítja a minőségi oktatáshoz és amely a korai iskolaelhagyást csökkenti, a munkába állást pedig növeli. Eképp, ez a projekt arra tett kísérletet, hogy egy közös közpolitika-alkotási folyamatot bonyolítson le az oktatás terén, amely lehetővé teszi a hátrányos helyzetű fiatalok számára is, hogy bekerüljenek és bent maradjanak a minőséget nyújtó közoktatásban, illetve, amely javítja az oktatás eredményességét, beleértve a kisegítő oktatását is (Második esély program), és amelynek sikerül a kiegészítő támogató szolgáltatásokat beépítenie a fősodor és az alternatív oktatásba egyaránt.

A projekt megteremtette, ugyanakkor, annak a lehetőségét is, hogy tudomásul vegyünk, hogy a fiataloknak, beleértve a hátrányos helyzetűeket is, meghatározó szerepük kell legyen az egyenlőtlenségek fenntartását okozó strukturális okok azonosításában, ahogyan abban is, hogy helyzetre szabott megoldásokat találjanak azokra a problémákra, amelyekkel a közoktatásban szembesülnek. Így a projektnek az is célja, hogy a sérülékeny háttérrel rendelkező fiatalokat megerősítse, valamint, hogy az ők társadalmi hozzáadott értéküket elismerje/elismertesse. Köztudott, hogy a részvételi tervezés segíti az elköteleződést és hozzájárul a megvalósítás sikerességéhez. Mégis, kevés empirikus bizonyíték van, amely konkrét részvételi folyamatból származna, különösen olyan, amelynek a megvalósulásában fiatalok vettek volna részt vagy amely sérülékeny fiatalokat célozna. Egy reflexív közpolitikai javaslat megalkotása révén az UPLIFT projekt arra tesz kísérletet, hogy ezt az űrt betöltse, miközben biztosítja a fiatalok számára a lehetőségük, hogy a helyi közpolitikák tervezésében részt vegyenek, együtt a közpolitika alkotókkal és döntéshozókkal, közösségi vezetőkkel.

A sepsiszentgyörgyi Reflexív Közpolitikai Javaslat kidolgozása a 4-es munkacsomagon belül zajlott közel két éven keresztül, és rálátást engedett a résztvevők számára a közös alkotási folyamat jótékony hatásaira. Ahogyan többször is említettük eddig, az út, amely a Reflexív Közpolitikai Javaslat megalkotásához vezetett, egy kísérleti projekt volt Sepsiszentgyörgyön, ugyanis eddig még soha nem volt egy ilyen folyamat kipróbálva és értékelve.

Ennek a sepsiszentgyörgyi "kísérletnek" a következők voltak a mérföldkövei:

- Az intézményes csoport megalakulása, főként a helyi projekt partner, a Sepsi Helyi Akciócsoport kapcsolati hálójára alapozva, az oktatás terén. A csoport tagjai különböző szintű, az oktatásban érintett intézmények képviselőiből (iskolák, Megyei Tanfelügyelőség, Erőforrásközpont), állami szociális szolgáltatók képviselőiből (Megyei Gyermekjogvédelem, Szociális igazgatóság), a megyei Munkaerő ügynökség képviselőiből, szociális szolgálatot nyújtó civil szervezetek képviselőiből és Sepsiszentgyörgy önkormányzatának alpolgármesteréből áll.
- A fiatalok csoportjának megalakulása, főként a "kapuőr" civil szervezetek ajánlására (önkéntesek), valamint néhányan a városi iskolák diákjai közül. Mivel a sérülékenység konkrét mibenlétét szándékosan nem határoztuk meg a projekt elején, a sérülékeny fiatalok bevonása a toborzásban segítő civil szervezetek ajánlása alapján történt. A szakiskolák általános megítélése a "rossz" iskola, ugyanis ezekbe főként azok a gyerekek kerülnek, akik a VIII. osztály végén esedékes országos szintfelmérőn gyenge eredményt produkálnak. Nagyon kevesen választanak tudatosan szakiskolát.
- Csoporttalálkozók szervezése. Mindkét csoportnak külső facilitátorai voltak (vagyis nem a résztvevő intézmények/szervezetek képviselői), akiknek az volt a feladatuk, hogy keretezzék a csoportok munkáját. A csoportok különbözősége más típusú megközelítést és munkaritmust igényelt, így a fiatalok csoportjának 27, míg az intézményes csoportnak 7 találkozója volt, valamint 4 alkalommal találkoztak együtt is, mindkét csoport részvételével.
- A sérülékeny gyerekek minőségi oktatáshoz való hozzáférését akadályozó okok, valamint a korai iskolaelhagyást megelőző intézkedések sikerét akadályozó okok feltárása mindkét csoportban, mindkét szemszögből. Az azonosított problémákra rajzolt térkép az ok-okozati összefüggéseket tárta fel.
- Négy közös találkozó szervezése annak érdekében, hogy a két csoport problématérképe közötti különbségeket harmonizáljuk, és közös megoldások szülessenek azokra a gondokra, amelyekhez van helyi hatáskör és lehetőség. Az országos oktatási közpolitikákat érintő problémákat szintén azonosítottuk, viszont a megoldáscsomag nem része a Reflexív Közpolitikai Javaslatnak.
- A Reflexív Közpolitikai Javaslat első változatának elkészítése a párhuzamos és a közös csoportmunkák eredményei alapján. Mindkét csoport konzultálására és a RKJ validálására február 22-én kerül sor.
- A megvalósítási terv kidolgozása és utókövetése, ahogyan az a Reflexív Közpolitikai Javaslat 7. fejezetében látható.

Közös közpolitika alkotás a gyakorlatban (UPLIFT példák)

Amszterdamban a helyi Fiatalokból álló Bizottság az önkormányzattal, a De Key lakástársasággal, a lakók problémáival foglalkozó !WOON nevű szervezettel és a delfti egyetemmel közösen dolgozott együtt új lakáspolitikai programok kidolgozásán. A 2 éves közös munka során a következő eredményeket érték el: kidolgoztak egy, a jelenlegi szűkös lakáskínálat közepedte a fiataloknak orientációt nyújtó virtuális platformot, ami most van programozás alatt; egy nem lakáscélú épület átalakításának koncepcióját vázolták fel; és létrehoztak egy nyilatkozatot a fiatalok lakáshelyzetével kapcsolatban, amelyet bemutattak a lakáspolitikáért felelős önkormányzati tanácsosnak.

Tallinnban az Észt Fiatal Klubok Szervezete (Association of Estonian Open Youth Centres) a tartui egyetemmel kooperálva a közös közpolitika alkotás céljával a NEET (nem tanuló és nem dolgozó) fiatalok tanulási és munkaerőpiaci problémáinak kezelését tűzte ki. A fiatalokkal közös munka során egy új szolgáltatási modellt dolgoztak ki: „a szektorokon átívelő, NEET fiatalokat segítő együttműködési modell helyi önkormányzatok számára” címmel. A modell keretében számos specifikus szolgáltatás került definiálásra.

Amszterdam

Barakaldo

Barakaldoban a közös közpolitika alkotás 9 hónapig tartott a helyben lakó fiatalok egy csoportja, az önkormányzat közgyűlési tagjai és a Baszk Versenyképességi Intézet (Orkestra) kutatóinak együttműködésével. Az együttműködés fókuszpontjában a helyi lakáspolitikát állt. Az együttműködés eredményeképpen négy javaslatot fogalmaztak meg a helyi lakáspolitikára vonatkozásában, melyek a fiatalok valós igényeire a jelenleginél jobban reflektálnak. A lakáspolitikai javaslatokon felül a tervezésben részt vevő fiatalok képességei és lehetőségei lényegesen javultak mind a magabiztosság, mind a lakáspolitikával kapcsolatos tárgyi tudás, mind a civil részvétel rejtelmek, mind pedig a várostervezés és várospolitika terén.

Policy Brief

Sepsiszentgyörgy közpolitikai jelentés – Egy oktatási reflexív közpolitikai javaslat közös alkotásának folyamata Sepsiszentgyörgyön, Romániában

Imprint

Copyright notice:

© ICLEI Europe, May 2023

This work is licensed under a Creative Commons Attribution (CC BY-ND 4.0).

Authors: Tonk Gabriella, Adorjáni Júlia (ZING Consulting), Knop Ildikó, Veres Nagy Tímea (Sepsi Local Action Group Association)

Contributors: Dr. Tamás Anna

Contact

Website: www.uplift-youth.eu

Twitter: [@uplift_youth](https://twitter.com/uplift_youth)

Facebook: [Uplift Youth EU](https://www.facebook.com/UpliftYouthEU)

Instagram: [Uplift EU](https://www.instagram.com/UpliftEU)

Partners

UNIVERSITY OF TARTU

Eesti Avatud
Noortekeskuste
Ühendus

Barakaldo
CIUDAD · HIRIA

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement 870898. The sole responsibility for the content of this publication lies with the authors. It does not necessarily represent the opinion of the European Union.

Endnotes

- 1 Deliverable of SIPOCA 592 project, Cod MySMIS 127557: Analysis of the factors that obstruct the diffusion of innovation, including digitization
- 2 OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education, Romania 2017, https://read.oecd-ilibrary.org/education/romania-2017_9789264274051-en#page19
- 3 UPLIFT, Deliverable 2.2 Urban report Sfântu Gheorghe January, 2022, Romania, p. 5
- 4 UPLIFT, Deliverable 2.2 Urban report Sfântu Gheorghe January, 2022, Romania, p. 11-13
- 5 UPLIFT, Deliverable 2.2 Urban report Sfântu Gheorghe January, 2022, Romania, p. 21-22
- 6 UPLIFT, Deliverable 2.2 Urban report Sfântu Gheorghe January, 2022, Romania, p. 26
- 7 Martinot D, Sicard A, Gul B, Yakimova S, Taillandier-Schmitt A and Maintenant C (2022) Peers and teachers as the best source of social support for school engagement for both advantaged and priority education area students. *Front. Psychol.* 13:958286. doi: 10.3389/fpsyg.2022.958286